BLATO U ZLATU

Kad prođu kraj reka svetom rabadžiska kola
ptica jednog lista padne pred noge, mrtva
tad otvore se sve tamnice jeseni
I list me potseti na veliko oko zaklanog vola
na rumenu jabuku koja plovi vodom mutnom niz otkobar
Bolesna vatra gasne na jednoj pustoj steni
a to je oktobar koji je sličan konjskoj potkovici u blatu
on rada vetrove kao praistoriska tama
što zaveja grad sunčan za gorama
Stojim kao suvarak koji godinama ćuti
i žalim svoje dedove što gladni umrli su u
opljačkanom zlatu
Ruke su mi truči suncokreti
što utebe traže na tvome bubuljičavom vratu
U jablanovima tražim smisao tuge skitnica
(spavaju po pragovima noći dalekog horizonta
pijani zidari pljuju im malter u lica)
nemi ljudi pozdravljaju ih vraćajući se sa davnog fronta
Ljudi obnavljaju kožu u sunčanom martu
sunce poleglo tišinom sleđene Azije
jedino magla dolazi preko izvaljenog plota.

ZA ONA TRI JASENA

Za vas otvoreni torovi niz pokislo oko
ružna senko ptice u mesečevom luku
travuljanje zmija iz dana oblačnih

za mršave krovove mojih sela
i krave što su uzalud mukale na lažna svitanja
kraj mrtvih teladi to kopnila su sunca

za ona tri jasena u pregšti leta
vreme raščenja u slatkomeso lišće
dete koje doji iz žila crnih šuma

za vas pokraj druma mirisni ugarci
ostali posle Avara-tabani u rosi
dok tri veka duvaju samo vetrovi.

Lujo DANOJLIĆ

NEŠTO KAO SEANSA

čekao sam čitavu noć
nisu smetali ni ljudi
ni smrad
ni zveket
ni bol što ga nosim
čekao sam da dođe
pompezno
sa lupom
sa pratnjom
ili tiho i neprimetno
neodređeno bez dimenzija
zakucati i otškrinuti vrata
proturiti prst
zatim šaku
i biće sva tu . . .

Vladimir MACEDONIĆ

NEKROLOG KVAZIMODU

Nekoj šarenoj ptici sa iste planete

Moj život je pun kao bokovi steone krave
jer čak ni rođen nisam. neka planina me izvulkanila
te mi kroz vene lava umesto istinske krvi struji
vojnik nisam da se u stavu mirno zaboravim
nisam vetar da sebe u trku preteknem ali u redu
ako lopovi nadžive dželate svet opet neće u ponor potonuti
samo će naopako stajati vešala neka izvrnuta
i neomašćene omče lukavo bosti prazno nebo
ako mrtvaci sahrane grobare na grobovima će trava ničl
ako se iz svih grobova isele mrtvaci groblja će postati izletišta
ta neka porodilje moraju ponekad mreti nad svojim prvim jutrom
ptice i zmije će biti gažene sve dok imenom ne prometnu
jer mi smo prezauzeti jevtinim ljubavima po trećerazrednim kafanama
gde u čašama svoju nemarnost topimo u
Krik prvi jer tek kada ugrizem sebe osetim da postojim
Za nekim kineskim zidom gde su me ravnodušni uzidali
za sebe ne tražim ništa do ono što poželim
a nabaviću na kartu više sve što mi trebalo bude
ne može svako od nas postati drug taj i taj
parter levo broj devet zvoniti triput
niti se bujicom može ploviti u dečjem čamcu od papira
(čak i dokone se žene od sodomije ne leče lako)
Kad se užaren umorim od postojanja ćutke uplovim u
Krik drugi pregaziće me možda i jata krilatih mravi jer
mržnja i ljubav su od svih reči jedine potop preživele
da bi radale iverodklade porod i zbunjivale nas
da li za ljubav ili za mržnju brojimo jutra
za odgovorom uplovimo smrtno ranjen u
Krik treći a kad me od mirovanja zabole ruke
poželim da milujem jer u nerešivu enigmu moga običnog
biti upletena je volimdavolim ljubav i jedna komična lepota
kad bi se sreća i ljubav lukavstvom osvajale
odgajio bih čitavu ergelu trojanskih konja
stvarno istine krupne sitnim lažima pokriti treba
i u zabludi se prodati za nameštenl osmeh neke jevtine žene
(jednu jevtinu ženu imam napominjem a to je moja savest)
operisati treba svaku devojku bolesnu od devičanstva
a monahinji svakoj dati po jednog ispovednika
i ne čuditi se mnogo pitanju iznenadnom
zašto je u stanju čovek odjednom da zanemi

Pavle PAVLOVIĆ

djordjija tripunović

poslednje vidjenje

Jovana uvedoše u sobu sa istočne strane. Mala soba i lijepa. Žandarmi zatvoriše vrata. Izgubiše se. Sjede misleći o malom čovjeku u naočarima. Pored prozora lavor pun vode. Zaželje da se rashladi. Poče da se pljuska. Uze peškir. U ćošku primijeti svilenu zavjesu. Otuđ iziđe djevojka koju je vidio u kupatilu. Iznenadi ga svojom ženstvenošću. Kao da malo pocrveni.

»Ti u moju sobu?«

»Žandarmi su me doveli.«

Raščešljala kosu. Jedna polovina pala preko lica, crna u uvojcima. Drugu polovinu drži rukom. Oči, jesen. Tužne i mile. Obrve podignute. Usta napućena, kao da se srdi. Široka svilena haljina i ništa više. Imala je još nešto, ali svega toga nije bilo. Vide se grudi, zreli grozdovi. I tijelo sve do članaka nogu. Svila se na njoj mreška, u zlatnim prelivima, plava voda upija. Svila se kupi u mišićave zmije. Približava se, gleda ga ispod kose. Prišla je. On nijem. Žali nešto, više nego sigurnu misao što gubi život. Bila je uz njega i mirisala je, otava. Nešto se treslo, grcalo. Jovan je sjedio na stolici, go do pojasa. Kad je prišla čuo je plač. Voda ili šum lišća? Gledala je i crne su joj oči svijetljele, praznik. U grudima golubovi. Pomolili glavu. Kavez su imali ispleten od žica tanke svile. Stajala je pred njim, iz priče. On, junak. Iza vrata su stajali ili sjedeli žandarmi. Kao da je sa neba sišla. Nešto ga je pritiskalo u slijepoočnicama.. Maglilo mu se. Magla rešetkasta, dim u situ. Osjećao je toplotu. Miris ruža, suvi fisliđen. Vidio je zalazak sunca, zvijezdane noći pored krstina pšenice i jesenji ugar suve zemlje. Vidio je bjelinu snijega i labudove kako lete iznad samih kuća. Struk je bio tanak, kao u bula, meko-ružičast, iskričav u prelivima. Široki listovi. Žmirila je kao nebo kad se oblači, i smijala se kao mala djeca. Bila je žalosna, uvela smokva, ili vesela, ptica u vrtu. Sjela je i raširila se. Kao da su pored nje bili golubovi i rešetke tuđih zaborava. I kao da je rukama sipala sitna biserna zrna. I tuga njena kad se žita kose, kad vjetrovi duvaju, kad drveće žuti. Tuga u večerima kad se vrane sa polja kući vraćaju, kad počinje nebo da modri od zime. Tuga presahnulih izvora, gjađenih Turkinja u vječitim haremima. Sjela je, sirotica pored puta, bogato, carica u dvoru. Raširila je ruke, ustala i zagrlila ga. Osjetio je nešto jastučasto toplo, meko, bijeli oblaci. Uhvatila ga je. Grudi su joj se rastopile nad njegovom glavom, na njegovom licu. Osjetio je gdje stoji srce. Bluze više nije bilo, ni svilenog mreškanja svile. Žena je bila na njemu ili on na njoj. Prviput je osjetio takav dodir, strašan u golotinji, mazan u milosti, u smijehu sreće. Zagrljaj mu se učini isprva nevin, novorođenče. Posle mrzak, prepreden. Nagon što buknu da je odbaci, sli se u novom stisku, uzdahu.

»Ti hoćeš samo svoju košulju,« i vazduh iz njenih pluća napisa ljubav po njegovim grudima. »Bojiš se? Zar sam tako . . .« Pusti ga i leže. Svilena se haljina podiže iznad kolena. Pokazaše se butovi, bijeli. I grudi se pokazaše, zaigraše kratku igru i umiriše se. Jovan je gledao i mutilo mu se. Kao da se nalazio na crkvi sv. Nikole. Najmanji drhtaj vjetra oborio bi ga dole. »Haljina mi se podigla.« Savi se u pasu i spusti je do iznad kolena. Prstima prođe preko grudi. »Lezi, ako hoćeš. Kod mene, ako hoćeš.« U glavi mu se muti. »Nećeš, bojiš se?« Lako skoči i zaključa vrata. Podiže ruke i svileni nabori haljine opet zaigraše, grcaj potoka. Priđe mu, uhvati ga za ruku. Pođe za njom, omađijan. Leže. Jovan pored nje, kao da ga groznica trese.

»Uh, ti mali moj! Što se bojiš? Vidiš da nema nikoga. Nijesi nikad ležao sa ženom? Nije to strašno. Uvjerićeš se. Oslobodićeš se. Hajdemo . . .«

Ustade. Zatvori prozore. Spusti zavjese.

Mrak. Ja više volim u mraku. Na svijetlu mislim da me svako gleda. Možda nijesi muškarac? Muškarci od žena traže. O, ti si mlad. Po tijelu vidim da si jak. Ti još ne znaš što je žena. Što se dvoumiš? Možda se štediš? Možda nećeš udovice? Misliš da sam prostitutka? Bila sam prava žena. Imala sam samo jednog muškarca. Više nikad nijesam imala. Mojega su muža ubili i ja sam ostala udovica. Zašto ti ne bi htio da se zabavljaš sa mnom? Mlada sam. Moj muž je bio komunista. Ubili su ga. Došla sam kod četnika. Misle da sam kurva. Nijesam. Došla sam s namjerom da ubijem. Oni hoće da noću ubijam, kao što drugi ubijaju. Ja sam ovako izišla da te probam. Ne. Nije to. Ja pristajem da ležiš sa mnom. Znam da si više čovjek od njih. Koliko su me puta htjeli silovati. Rekla sam da sam bolesna. Pustili su me. Tebe sam zavoljela. Da se zavoli jedan čovjek ne treba da prođu godine. Ti si mlad i sigurno si nevin, kao seljačka djevojka. Probaj od ljudske zlobe kap otrova. Nećeš se otrovati, a možda će ti biti mrsko. Ja sam ostala sama. Znaš li ti što je udovica? Kako se osjeća žena kad izgubi muža? I ja sam žena kao i sve druge. Ako ne nađem muškarca, ko zna što će biti od mene. Možda ću postati žena velikog čovjeka. Sve žene bi volele da imaju velike muževe. Veliki ljudi žive. Kriju se. Njih i ubijaju . . . ti me stegni. Neka mi kosti pucaju. Volim muškarce koji su strasni. Ne volim mlakonje. Hajde. Radi što hoćeš. Uvijek nećeš. Ti si mio. Za tebe je šumica. Ti ne znaš kakav je gradski život. Možda bi volio da živiš u gradu. Žene bi te volele.« . . . što da ne ležim. Nije to izdajstvo. Izdajstvo je kad košta života. Izdajstvo je kad izdam drugove u akciji, kad izdam plan svojega štaba. Leći sa ženom. Provesti sekund mojega vijeka — nije izdajstvo. Ako griješim? Da se ne podajem? Nije to grijeh. Za to neće znati niko. A, ako zna? A, ko je mene, njih, cio svijet stvorio? S neba smo pali? Ja, pa tuu . . .«

»Mi smo mladi. Živi, jedi mlado što živi uz tebe. Što sad nećeš? Kajanja kad se umire nema. Onda je kasno i u nebo pogledati.«

Vukla ga je za ramena. Legao je.

»Tako.«

Osjetio je žensko tijelo. Meko, mirisavo, toplo — podne. Mlaka zora ljubičaste magle. Lijek sevdaha pijanih noći. A magla je i u maglama je putovao. Prviput se izgubio u svijetu kojega je želio da ostvari.

»Oh, mali moj Nesretnjakoviću. Ne znaš ni da se ljubiš. Ja sam ti prva. Nijesi imao djevojku. I ja nešto volim, kad si ti nevin. Nemoj biti tako brz. . .«

Brzo su disali.

Ležali su na leđima. Jovanova glava na grudima žene.

»Mali si mi ti. A što si im ti skrivio?«

Nije odgovorio.

»Strah te je da mi kažeš? Misliš da bih te izdala? Ja te volim, budalo. Zavolela sam te sinoć. Vidjela sam kad ste prošli, i kad su vam se smijali. Išao si prvi, mrko si gledao. Četnicima sam rekla da ću te ovamo dovesti i da ću te pridobiti. A, ja sama ne znam što oni traže. Nijesu oni znali što ja želim. Ni sada ne znaju. Možda znaju. Neka. Iz Podgorice je došao jedan kriminalac. Neki mali čovjek. Za vrijeme stare Jugoslavije bio je advokat. Sad ne znam što radi. Gledala sam ga sa Talijanima, sad sa Njemcima. A, bojiš li se?«

»Ne.«

»Ti si moj mali junak. Treba da si malo viši. Možda bi im utekao? Možda bi znao bolje da se snađeš? Čuju se koraci. Nećemo ustajati. Neka se malo prošetaju. Neka čekaju. Još ćemo ovako ležati. Hoćemo li? Dobro. Ležaćemo. Ovako je lepše. Eh, kad ne bi bilo rata! Mi ovako ležimo i volimo se. Četnici kažu i lažu da će Rusija pasti. Rusi su kao naš narod. Vjeruješ li ti da može Nemačka pobijediti?«

»Nikada.«

»Pola Rusije je u njemačkim rukama.«

»Pa?«

»Kažu da će je smrviti.«

»Lažu.«

»Ja ću da bježim od njih. Ti ne možeš. Žao mi je. Čudi te što ovoliko pričam. Takve su žene, kad naiđu na muškarca kojega vole. V, muškarci ne vjerujete mnogo ženama. Tako sve žene kažu. A gdje su tvoji drugovi? Ostavio si ih. Svi ste vi lijepi. Zašto baš vas da uhvate. Onaj brkonja je kao Rus. Njega su mnogo tukli. Jesu li? Nijesu. Vidjela sam. Četnici nemaju duše, kao da nijesu ljudi. Cio svijet je protiv Hitlera. Talijani su mlakonje. Pitom je to narod. Talijanke rađaju mnogo, koze. Zemlja im je siromašna. Odnosno, ima mnogo bogataša. Oh, ti sve slušaš što ja govorim. Nemoj slušati. Pričaću ti do večere. Oni neka stražare. Oni ne znaju što je to ljubav. Ah, ne znaju oni, ne znaju.«

Pritiskala ga je bijelim punim rukama. On ih je ljubio djetinjski nespretno.

»Teško je to kad znaš da ćeš sjutra poginuti, znaš da postoji ljubav, život. A, što? Ja ni sama ne znam neki put što radim. Da si me našao u drugom raspoloženju, ovo ne bih dozvolila. Možda ja obmanjujem i tebe i četnike. Možda je u meni izgorio moral? Mogu piti i tući se kao muškarci. To je došlo od kad sam izgubila muža . . . kad sam se zaljubila, poželela sam pustinju. Kad sam se udala, raskoš. Sada sam udovica i želim slobodan, razbludan život. Neka se ne prave. Sve one to žele. Oprostićeš mi. Žene mnogo pričaju, kad su napite. I ja sam pijana. Ne znam zašto. Ljudi se često pijane. Vole život. Sve što vidimo, stvorio je čovjek ili priroda, a sve je to čovjekovo. Htjela bih nekoga da ubijem. Strašne su žene. Da li me ti još slušaš? Reci »slušam.«

»Slušam.«

»O, mali moj! Mi smo žene samo ponekad pametne. Nekad, kad muškarci pogriješe. Ti me smatraš . . . ah, misli što hoćeš. Ovo

OBAVEŠTENJE

Obaveštavamo čitaoce i revizore da je promenjen broj našeg tekućeg računa i da otsada novac dostavljaju na adresu: Novinsko i izdavačko preduzeće »Progres«, Novi Sad, Maksima Gorkog 20/I, tekući račun broj 151-11/1-514, za »Polja«.

Sledeći, 34 broj »Polja« izaći će u drugoj polovini meseca septembra.

REDAKCIJA OVOG BROJA ZAKLJUČENA JE 29 JUNA 1958 GODINE.